

Länsstyrelsen
Värmland

Miljöskydd
Gunilla Cassing Fällman
010-2247353

YTTRANDE

Datum
2020-11-09

Sida
1 (5)
Referens
521-8391-2020

Naturvårdsverket
c/o Thomas Pettersson

10648 Stockholm

Yttrande angående ansökan om bekämpning av översvämningsmygg under 2021, genom spridning av bekämpningsmedlet VectoBac G® i Forshaga kommun. Naturvårdsverkets Dnr: NV-07488-20

Naturvårdsverket har önskat synpunkter på en ansökan om dispens för spridning av bekämpningsmedel från helikopter för bekämpning av larver av översvämningsmygg samt om tillstånd att sprida bekämpningsmedlet inom Natura 2000-områden i Forshaga kommun.

Sökanden är Nedre Dalälvens Utvecklings AB (NEDAB) och som länsstyrelsen förstår det har de fått ett uppdrag av Forshaga Kommun att genomföra åtgärderna, vilket dock inte framgår av ansökan.

Ansökan avser ett antal ramområden som är utspridda i nord-sydlig ritning från strax öster om Forshaga tätort till Edeby och Övre Ullerud. Ansökan omfattar sammanlagt 751 hektar varav 136 hektar ligger inom 4 olika Natura 2000-områden.

Sökanden planerar att som mest använda sammanlagt 11 640 kg bekämpningsmedel varav 2 840 kg inom Natura 2000-områdena, dock högst 14 kg per hektar och spridningstillfälle. Spridningen är planerad att ske vid högst tre olika tillfällen under perioden 1 maj till och med 31 augusti 2021.

Länsstyrelsen har beretts tillfälle att lämna synpunkter på ansökan.

Yttrande

Stort allmänt intresse

Länsstyrelsen har stor förståelse för de olägenheter den rikliga myggförekomsten orsakar för lokalbefolkning och näringsliv. Behovet av bekämpning är därför av stort allmänt intresse under rådande omständigheter.

Regeringens tillåtelse

Enligt 7 kap 28 b § miljöbalken får tillstånd enligt 7 kap 28 a § miljöbalken lämnas endast om verksamheten eller åtgärden ensam eller tillsammans med andra pågående eller planerade verksamheter eller åtgärder inte kan skada den livsmiljö eller de livsmiljöer i området som avses skyddas eller medför att den art eller de arter som avses skyddas utsätts för en störning som på ett betydande sätt kan försvåra bevarandet i området av arten eller arterna. Länsstyrelsen anser att man i ansökan inte kan visa att sådan skada eller störning inte kan ske på lång sikt, varför ett tillstånd endast kan meddelas efter regeringens tillåtelse enligt 7 kap 29 § miljöbalken.

Enligt villkoren för 7 kap 29 § får tillstånd lämnas om 1. det saknas alternativa lösningar, 2. Verksamheten eller åtgärden måste genomföras av tvingande orsaker som har ett väsentligt allmänintresse och 3. de åtgärder som vidtas som behövs för att kompensera för förlorade miljövärden så att syftet med att skydda det berörda området ändå kan tillgodoses.

Beträffande det första villkoret om andra lämpliga lösningar är länsstyrelsens uppfattning att det på kort sikt inte finns någon annan lämplig lösning för Natura 2000-områdena Pannkakan, Ådrans älvskogar eller Edeby.

I området Näs däremot utnyttjas stora delar av området som betesmark. Enligt länsstyrelsens uppgifter är området välhävdad och ingår i karterade naturbetesmarker.

I MKB anges att eftersom VectoBac G® innehåller låg halt av lösliga näringsämnen så tillförs med aktuell dosering ingen betydande näring till miljön. Näringstillförseln är försvinnande låg i relation till övrig naturlig och antropogen tillförsel. Emellertid är de naturtyper som är aktuella i Näs sådana att det, enligt vägledningarna för dessa, inte ska ske någon antropogen tillförsel av näring. Enligt vägledningen för naturtyperna får det inte förekomma gödsling och det ska inte förekomma någon gödningspåverkan annat än den som djuren bidrar med.

Även om den näringstillförsel som kan uppkomma på från Vectobac och de döda mygglarverna är mycket liten, strider det mot förutsättningarna för bevarande av naturtypen och bekämpning i detta område bör därmed inte tillåtas.

Enligt MKB finns indikationer i vissa studier att områden där hävd bedrivits under längre tid producerar färre mängd mygglarver och att bete kan reducera mängden mygglarver med upp mot 70%. Detta styrker behovet av att ha områden där hävd får bedrivas över längre tid utan inslag av bekämpning och att bete på vissa platser kan vara en metod att minska mängden mygglarver. Vidare bedöms området för myggproduktion i Näs också vara mycket litet i förhållande till hela ramområdet och att bekämpa i de närliggande områdena får därmed också ses som en alternativ lösning.

Länsstyrelsen har stor förståelse för de olägenheter den rikliga myggförekomsten orsakar för nuvarande lokalbefolkning och näringsliv. Behovet av bekämpning kan därför under rådande omständigheter anses vara av sådant allmänintresse att bekämpning i Natura 2000-områdena kan tillåtas för 2020 och att villkor 2 enligt ovan är uppfyllt.

Länsstyrelsen kan dock inte se att det i dagsläget finns lämpliga kompensationsåtgärder att vidta så som avses med villkor 3 eftersom det fortfarande är oklart om VectoBac G har en långsiktigt negativ effekt på de skyddade värdena. Om man i prövningen trots ovanstående överväger att ge tillstånd till bekämpning i Näs bör dock en utredning om kompensationsåtgärder krävas.

Synpunkter på underlagen och MKB

Länsstyrelsen har stor förståelse för de olägenheter den rikliga myggförekomsten orsakar för lokalbefolkning och näringsliv.

Emellertid berör bekämpningen sådana områden, Natura 2000, som är av stor betydelse för bibehållande av biologisk mångfald i ett europeiskt perspektiv. Därmed krävs stor försiktighet vid åtgärder som kan påverka ekosystem, naturmiljöer och arter i dessa områden. Länsstyrelsens syn är därför att behovet av att bekämpa just i dessa områden och i vilka delar av dessa områden som är aktuella vid varje enskild reproduktionsperiod för myggen, ska vara mycket noga avvägt.

I ansökan anges att Natura 2000-områdena bidrar med mycket översvämningsmygg till omgivningarna. Detta är dock baserat på relativt få, och enstaka tillfällen då man uppmätt sådant antal tex i Edeby och det är oklart vilka mätpunkter som använts för bedömning av Pannkakans bidrag. Det saknas en redovisning över fällornas placering och ”upptagningsområde” och länsstyrelsen bedömer att Naturvårdsverket bör begära kompletterande uppgifter angående detta.

Noggrannheten i mätningarna av mängden mygglarver inför bekämpningen är i nuvarande underlag otydlig och länsstyrelsen bedömer att den kan förfinas alternativt förtydligas. I nyss inkommen redovisning av 2020 års bekämpning och de provpunkter som har använts inför bedömningen synes ett relativt glest antal provpunkter användas inför bedömning av bekämpningsbehov över större områden, som tex Pannkakan, Ådrans älvskogar och Edeby. Det anges ett medelantal mygglarver per provpunkt men bara enstaka provpunkter syns på kartan.

Länsstyrelsen önskar att Naturvårdsverket ser över möjligheten att genom kompletterande uppgifter få förtydliganden om detta och eventuellt i villkor, förfina hur tätt mygglarvsförekomsten ska analyseras inför bekämpningen så att inte mer bekämpning än nödvändigt görs inom dessa områden.

Detta kan med fördel även gälla generellt, även i bekämpningsområden utanför Natura 2000, som en del i ett sätt att inte använda mer bekämpning än nödvändigt.

I MKB anges att man provat ut dosering så att tillfredsställande bekämpning uppnås och att målet är ca 500 friflygande/fällnatt, vilket relateras till skalan av upplevda besvär från människor. Det är emellertid oklart var dessa friflygande mygg ska kontrolleras i förhållande till bekämpningsområdena. Såvitt länsstyrelsen förstår kontrolleras detta främst i reproduktionsområdena och inte där människor bor.

Då det främsta syftet med bekämpningen inte är att bli av med alla myggen utan att det ska bli en dräglig tillvaro för boende i området bedömer länsstyrelsen att det behövs en tydligare resultatuppföljning i förhållande till upplevda förhållanden och antal mygg i de områden där boende upplevt tidigare problem.

Villkor i kommande beslut:

Länsstyrelsen anser att de villkor som Naturvårdsverket beslutat om i fråga om bekämpningen 2020, i stort är lämpliga och nödvändiga för att minimera

direkt och indirekt påverkan på naturmiljön även för bekämpningen 2021. Länsstyrelsen önskar dock följande förändringar i villkoren:

Angående villkor 2b om skyddsavstånd för vitryggig hackspett. I nuläget bedöms inte potentiella platser för 2021 års häckning av vitryggig hackspett påverkas av närgången helikopterflygning i samband med bekämpningen så risken för störning bedöms relativt liten. För det fall hackspettar ändå skulle finna boplats i särskilt utsatt läge i förhållande till de bekämpningsområden som blir aktuella kan, istället för en begränsning i form av en tidsperiod och avstånd, införas villkor om att samråd ska hållas med länsstyrelsen i god tid inför åtgärden. I sådant samråd kan länsstyrelsen göra bedömning om eventuella skyddsavstånd eller andra försiktighetsmått och meddela verksamhetsutövaren dessa. Länsstyrelsen förespråkar således att Naturvårdsverket beslutar om villkor om att Nedab ska samråda med Länsstyrelsen i Värmlands län i god tid inför bekämpningen för planering av skyddsåtgärder och försiktighetsmått kring vitryggig hackspettbon. Genom ett sådant villkor inskränks inte möjligheten att utföra bekämpning mer än nödvändigt och häckningar skyddas från eventuell risk för störning.

Övrigt

Ansökan avseende dispens för spridning av bekämpningsmedel från luftfarkost berör också ett antal områden utanför Natura 2000-områden. Bekämpningen i dessa omfattas också av krav på samråd enligt kap 12:6 särskilt påkallat bland annat utifrån produktbeskrivningen av VectoBac G.

Även för ett sådant ärende kan MKB krävas, varför även synpunkter i detta avseende lämnas här.

I ansökan anges att det inte finns några alternativa lösningar för att bekämpa översvämningsmyggorna eller att det finns fakta som visar att t.ex. bete och röjning har tillräcklig effekt. Möjligen är sådana lösningar inte aktuella för att lösa den akuta situationen i Forshaga kommun men det är inte utrett i vilken omfattning andra åtgärder än bekämpning kan ha en minskande effekt på myggproduktionen i vissa delar och på lång sikt i hela bekämpningsområdet.

Sådana alternativa lösningar som bör utredas behöver ses ur andra perspektiv än enbart bekämpningsmetoder.

Åtgärder som minskar arealen lämplig livsmiljö och/eller minskar produktionen av mygg i dessa områden är också viktiga att utreda för en långsiktig förbättring av situationen. Dessa åtgärder behöver sökas både på landskapsnivå och för varje enskild översvämningsmark.

Sökande anger att sådana åtgärder som ändrar vattenförhållanden är för stora och ingripande. Länsstyrelsen håller med om att det antagligen inte är lämpliga lösningar i Natura 2000-områdena, men för övriga områden saknas en analys av förutsättningarna för detta för varje enskild plats.

Dessa frågor kommer att tas upp vidare i det samråd om plan för andra lösningar enligt villkor 3c och 3d som gäller för beslutet om bekämpning 2020. Ett sådant samrådsmöte har nyligen bokats för ändamålet och utfallet av detta är ännu inte klart. Länsstyrelsen bedömer att det kan komma fram uppgifter i en sådan plan som kan vara av vikt för bedömningen av nuvarande tillståndsansökan och att Naturvårdsverket bör beakta detta.

Naturvårdsverket bör överväga att invänta planen innan beslut om dispens för helikopterbekämpning medges i alla delar.

Flera ramområden berör värdefulla vatten, regionalt eller nationellt med värdefull fiskfauna och/eller flodkräfta. Länsstyrelsen kan inte se att MKB tar upp frågan om påverkan på fisk eller flodkräfta. I de berörda områdena i Forshaga bedömer länsstyrelsen att t.ex. intressanta områden för gäddföryngring berörs. Gäddans larver äter bottenfauna och mygglarver bedöms ingå i dieten i den utvecklingsfas som inträffar i samband med bekämpningsperioden. Även andra fiskarter så som id som är rödlistad och som nu även omfattas av åtgärdsprogram för hotade arter finns i området. Naturvårdsverket bör bedöma om komplettering av MKB behövs med avseende på direkta, indirekta och kumulativa effekter på fisk. Om det inte finns några underlag att tillgå angående påverkan på fisk och flodkräfta föreslås att egenkontrollen i Forshaga utvecklas för studier av påverkan på sådana arter. Aktuellt område ligger inom Riksintresse för Naturvård, Klarälvens nedrelopp.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av verksamhetschef Torben Ericsson med naturvårdshandläggare Gunilla Cassing Fällman som föredragande. Naturvårdshandläggare Nina Rees har också medverkat i beslutet.